

Post Keynesyen Ekonominin Metodolojik Temelleri*

Ethem ESEN**, Kemal YILDIRIM***

ÖZ

Ekonomiye yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkan Post Keynesyen görüş, Ortodoks ekonomi düşüncesinin ortaya koyduğu ekonomi politikalarına karşı alternatif bir yaklaşım olarak gelişmektedir. Bununla birlikte, gelişen metodolojik yapısıyla özgün bir pozitif düşünce okulu olarak gelişimini sürdürmeye devam etmektedir. Post Keynesyen ekonomi, ekonomiyi analiz ederken belirsizliğin hâkim olduğu dünyada gerçek ekonomik sorunlarla ilgilenmektedir. Böylece Post Keynesyenler, ekonominin nasıl işlediğini ve nasıl işlemesi gerektiğini açıklamaya çalışmaktadırlar. Post Keynesyenler belirsizliğin hâkim olduğu bu süreçte tarihsel zamanın ve beklentilerin son derece önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada, ekonomi literatürde tam olarak bilinmeyen Post Keynesyen ekonominin temel önermeleri ve metodolojik yapısı açıklanacaktır. Bunu yaparken de Post Keynesyen ekonominin metodolojik yapısı Neo-klasik ekonominin metodolojik yapısıyla karşılaştırılarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Post Keynesyen Ekonomi, Metodoloji, Eleştirel Realizm, Ergodik Olmayan Sistem

JEL Sınıflandırması: B22, B41

The Methodological Foundations of Post Keynesian Economics

ABSTRACT

Post Keynesian view, which has emerged as a new approach to the economy, evolves as an alternative approach to the economic policies of Orthodox economic thought. However, with its evolving methodological and comprehensive structure, it continues to develop as an original positive school of thought. Post Keynesian economics deals with real economic problems in the world where uncertainty prevails while analyzing the economy. Thus, Post Keynesians try to explain how the economy works and how it should operate. Post Keynesians express the importance of historical time and expectations in this process in which uncertainty prevails. In this study, the fundamental propositions and methodological structure of Post Keynesian economics, which are not known in the literature, will be explained. In doing so, the methodological structure of Post Keynesian economics will be compared with the methodological structure of the neoclassical economics.

Keywords: Post Keynesian Economics, Methodology, Critical Realism, Non-ergodic System

JEL Classification: B22, B41

Geliş Tarihi / Received: 31.07.2019 Kabul Tarihi / Accepted: 25.09.2019

* Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında tamamlanan “Post Keynesyen İstihdam Analizi ve Türkiye Uygulaması” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

** Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, etheme@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5356-1798.

*** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, kyildirim@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3660-6886.

1. GİRİŞ

Post Keynesyen ekonomi, günümüz ekonomi anlayışına hâkim olan Ortodoks düşüncenin ortaya koyduğu ekonomi politikalarına karşı alternatif bir yaklaşım olarak geliştirilmiştir. Post Keynesyen görüş, diğer ekonomi görüşlerine göre ekonomiye yeni bir yaklaşımdır. Post Keynesyen ekonomik görüş, başlangıçta Neo-klasik yaklaşıma karşı bir alternatif olarak görülmüşse de, gelişen kapsamlı metodolojik yapısıyla kendine özgü bir düşünce okulu olarak gelişimini sürdürmektedir. Post Keynesyen ekonominin temel amacı, Keynes tarafından ortaya koyulan ekonomik paradigmanın geliştirilmesidir. Bunu yaparken Post Keynesyenler ekonomik analizi gerçek dünya sorunlarına uygulayarak, ekonominin nasıl işlediğini ve nasıl işleme gerektiğini açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte Post Keynesyenler, hem Keynes'in hem de Kalecki'nin vurguladığı şekilde, efektif talebi ön plana çıkarmaktadırlar. Bu nedenle, efektif talep ilkesi, Post Keynesyen ekonominin anahtar unsurunu oluşturmaktadır.

Post Keynesyen ekonominin en önemli özelliklerinden biri gerçekçiliktir. Post Keynesyen ekonomi gerçek ekonomik sorunlarla ilgilenmektedir. Post Keynesyen ekonomi teorisi, Neo-klasiklerin ortaya koyduğu hayali modellerden ziyade, gerçek dünyayı açıklama çabası içindedir. Çünkü insanların ve toplumların yaşadığı bu dünyada belirsizlik hâkimdir ve ekonomik olayları açıklamak için yapılacak izah da gerçekle tutarlı olmak zorundadır. Post Keynesyen ekonominin bu özelliği, Post Keynesyenlerin tarihsel sürece önem vermesinin bir sonucudur. Dolayısıyla Post-Keynesyen ekonomi, ekonomik süreçlerin gerçek dünyada tarihsel zaman içinde nasıl işlediğini anlamakla ilgilenmektedir (Hart ve Kriesler, 2014: 5). Post Keynesyen ekonomi, belirsizliğin hüküm sürdüğü bir dünyada, oluşturulacak beklentilerin son derece önemli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, bu ortam içinde oluşturulacak çeşitli kurumlara ve kurumsal yapılara da ekonomik belirsizlik içinde önemli görevler düşmektedir.

Post Keynesyen ekonomi kurumsal yapısının içinde toplumsal özellikleri ön plana çıkarmaktadır. Post Keynesyen ekonomistler, Neo-klasikler gibi, bütün ekonomik davranışları sadece tek bir temsili bireye indirgemezler. Onlara göre, bireylerin çıkarlarını maksimize edecek şekilde rasyonel olması, içinde yaşanılan gerçek dünya koşulları ile tam olarak tutarlı değildir. Çünkü bireyler herhangi bir karar verirken veya davranışta bulunurken içinde yaşadıkları toplumun ya da grubun adetlerini, geleneklerini, toplumsal ve kurumsal özelliklerini de göz önünde bulundururlar. Bu açıdan, Post Keynesyenler grup içindeki veya gruplar arasındaki çıkar çatışmalarını da analizlerinde dikkate alırlar.

Bu çalışmanın amacı, literatürde tam olarak bilinmeyen Post Keynesyen ekonominin temel önermelerini ve metodolojik yapısını ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada, ilk olarak Post Keynesyen ekonomi düşüncesinin temel önermeleri ele alınacaktır. Bir ekonomi okulunun paradigmasının temelini oluşturan diğer bir unsur da metodolojik yapısıdır. Bu nedenle çalışmanın kalan kısmında, Post Keynesyen ekonominin metodolojik yapısı ortaya konulacaktır.

2. POST KEYNESYEN EKONOMİNİN TEMEL ÖNERMELERİ

Diğer ekonomi okulları gibi Post Keynesyen ekonominin de gerçek ekonomik yaşam ile ilgili basitleştirici ifadeleri ve önermeleri vardır. Fakat burada teorinin asıl amacı Davidson'un ifade ettiği gibi, gerçek dünyayı basitleştirici varsayımlar kullanarak da olsa ideal bir yer haline getirmek değil, onu, anlaşılır kılmaktır. Bu çerçevede, Post Keynesyenler tarafından kabul edilen birtakım önermeler vardır. Bunlar içinde bütün Post Keynesyenlerin hemfikir olabildiği, modellerinin özellikleri şu üç temel önerme ile ifade edilebilir (Davidson, 1980: 158; Arestis, 1992: 88):

- i. Ekonomi tarihsel bir süreçtir.

- ii. Belirsizliğin kaçınılmaz olduğu bir dünyada, beklentilerin ekonomik sonuçlar üzerinde çok önemli bir rolü vardır.
- iii. Ekonomik ve politik kurumlar, ekonomik olayların biçimlendirilmesinde çok önemli rol oynarlar.

2.1. Ekonomi Tarihsel Bir Süreçtir

Paul Davidson (1994), “zaman, her şeyin bir defaya mahsus olmasını engelleyen gerçek bir dünya aracıdır” diyerek, zamanın önemini ifade etmiştir. Ekonomik hayatta mal üretimi zaman alır ve buna bağlı olarak dayanıklı tüketim mallarının tüketimi de zaman almaktadır. Üretim ve tüketimin bu süreçleri temelde değiştirilemez. Bunun yanında, gerçek zaman asimetric bir değişkendir. Bu, geçmişin bilindiği, geleceğin ise bilinemediği anlamına gelmektedir.

Belirli bir anda alınan ekonomik kararlar belirli bir hareketi gerektirir ve bu karar hareketleri gelecekteki belirli bir zamana kadar devam eder. Bu nedenle, Marshall’ın “Ekonominin İlkeleri” adlı kitabının önsözünde ifade ettiği gibi, “zaman unsuru hemen hemen belli başlı bütün ekonomik problemlerin merkezindedir”. Keynes de bu görüşü benimsemektedir ve Ona göre de zaman unsuru ekonomik analizlerin merkezinde bulunmaktadır (Davidson, 1980: 159).

Post Keynesyenler, ekonomiyi, ihtiyaç duyduğu materyalleri sağlamak için organize olmuş, insanlarla ilgili, sosyal bilimlerin bir parçası olarak görür. Analizin odaklandığı nokta ise, bu grupların tarihsel zaman (historical time) içerisindeki davranışlarıdır. Geçmişin değiştirilemediği ve geleceğin ise belli olmaması ve bilinmemesinden dolayı, hem geçmiş hem de gelecek, şimdiki zamanı etkilemede önemli roller üstlenmektedir (Arestis, 1992: 89). Bu nedenle Post Keynesyenlere göre, yapılan analizlerde tarihsel süreci göz ardı etmek gerçek dünyayı dışlamaktır.

Joan Robinson tarihsel zaman ile Neo-klasiklerin mantıksal zamanı (logical time) arasında bir ayrım yapmıştır. Zira Post Keynesyenler, mantıksal zamana dayalı karşılaştırmalı statik denge analizini reddeder (Hart ve Kriesler, 2015: 322). Robinson’a göre, mantıksal zamandaki bir denge modelinde hiçbir nedensellik yoktur. Oluşturulan model, eşanlı eşitliklerin kapalı bir devrini içermektedir. Mantıksal zamandaki herhangi bir anda geçmiş, geleceğin belirlendiği gibi belirlenir. Robinson’un ifade ettiği mantıksal zaman, tarihsel zamandaki belirli herhangi bir noktada var olan matematiksel yer olarak düşünülebilir (Setterfield, 1995:5). Robinson’a göre, “tarihsel bir modelde, nedensellik ilişkilerinin belirlenmesi gerekir. Bugün, zaman diliminde bilinmeyen bir gelecek ile değiştirilemez bir geçmiş arasında bir aralıktır. Daha sonra ne olacağı, ekonominin içindeki insanların davranışlarının etkileşimi sonucunda ortaya çıkacaktır”(Robinson, 1962: 26).

Mantıksal zamanın aksine, tarihsel zaman sürekli ve geri döndürülemezdir (Hart ve Kriesler, 2015: 322). Robinson’a göre, zaman sadece tek bir yönü göstermektedir. Gerçekten de, tarihsel zamanda, olaylar tek yönlü bir düzen içinde oluşur. Bu düzen, geçmişten gelip geleceğe doğru giden bir zamansal yoldur. Şimdiki zaman içinde meydana gelen bir olay, geçmiş dönemde önceki bir dizi mevcut ve değiştirilemez olaylar serisinde başlamış olabilir. Bu olaylar dizisi şimdi ile gelecekteki sonuçları etkileyebilir. Bu açıdan, tarihsel zaman bağlamında gelecek, belirsiz olarak görülmektedir (Setterfield, 1995: 3-5). Dolayısıyla, ekonomik sistemin, takvim zamanı boyunca değiştirilemez bir geçmişten, belirsiz ve istatistiksel olarak tahmin edilemez bir geleceğe doğru hareket etmesi, geçmiş ve şimdiki piyasa verilerinin geleceğin sonuçlarıyla ilgili yeteri kadar doğru sinyaller veremeyeceğini ifade eder (Davidson, 1994: 17).

2.2. Belirsizliğin ve Beklentilerin Önemi

Joan Robinson ile George L.S. Shackle 1960'lı yıllardaki çalışmalarında, Keynes'in Genel Teorisinin 12. ünitesinde vurguladığı, belirsizlik kavramının önemi üzerinde durmuşlardır. Robinson ve Shackle, belirsizliğin olasılık dağılımıyla tam olarak modellenemeyeceğini belirtmişlerdir. Çalışmalarında her ikisi de, Neo-klasiklerin denge ve mükemmel tahmin kavramlarını eleştirerek, Keynes'in ekonomi teorisine zaman kavramını geri getirdiğini anlatmışlardır (Gerrard, 1996: 63).

Post Keynesyen yaklaşımda belirsizlik nosyonu, ergodik olmayan bir süreci ifade eder. Belirsizliğin varlığından dolayı, geleceğin geçmişten güvenilir bir şekilde çıkarılamayacağı ergodik olmayan bir dünyada yaşamaktayız (King, 2013: 487). Başka bir deyişle, geçmişteki gözlemler, şimdi ya da gelecekte karşılaşılabilecek olaylar hakkında tam bilgi meydana getiremezler. Benzer biçimde, şimdiki gözlemler de, gelecekle ilgili istatistiksel tam güvenilir bir tahmin oluşturamaz. Belirsizliğin var olduğu bir ortamda, beklentiler ekonomik sonuçlar üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Zira belirsizlik içinde yaşadığımız dünyaya özgü olduğundan, Post-Keynesyen analizin de temel taşlarından birisini oluşturmaktadır. Piyasa güçleri, geleceğin bilinmezliğini ve tahmin edilemezliğini açıklayamadıkları için, yalnızca tam olmayan bilgiyi kullanma yoluna giderler (Arestis, 1992: 91).

Belirsizliğin olduğu bir dünyada, ekonomik kararlar sürekli olarak karar vericilerin beklentilerinden etkilenir. Bu beklentiler, ekonomik aktörlerin sahip olduğu geçmişe ait deneyimler veya bilgi birikimi tarafından biçimlendirilir. Bu açıdan, ekonomik kararlar nadiren belirsizliğin olmadığı bir ortamda alınır. Bunun yanında, farklı bireyler ve gruplar aynı ekonomik durumlara farklı açılardan yaklaştıkları için, beklentileri ve kararları da farklılıklar gösterebilir. Bu yüzden, Post Keynesyenler, beklentilerin bu heterojen yapısının ekonomik süreçte önemli bir rol oynadığını vurgularlar ve bundan dolayı da, önemli bir gerçek olarak, ileride olacak olayların tam olarak tahmin edilemeyeceğini belirtirler. J. R. Hicks'in ifade ettiği gibi, "kişi, modellerindeki insanların ne olacağını bilmediklerini varsaymalıdır. Aynı şekilde, insanların ne olacağını bilemeyeceklerini bilmeleri de gerekir. Aynen tarihte olduğu gibi!" (Davidson, 1980: 159).

Diğer taraftan, Neo-klasik yaklaşımda, şimdi ve gelecekte oluşacak hareketleri kümesini kapsayan kararlar zamanda tek bir anda alınmaktadır. Neo-klasik yaklaşım, bütünüyle insanların hata yapabileceklerini kabul etmez. Çünkü hata yapma ihtimalini kabullenmek, analizin başlangıcındaki değişkenleri değiştirmeden iktisadi bireylerin planlarının ve beklentilerinin düzenlendiğini varsaymakta olan, piyasa fiyatları mekanizmasıyla oluşan genel denge analizini kabul etmemek anlamına gelir. Neo-klasik bir yapıda, rekabetin varlığı, kaynakların her zaman optimal bir biçimde dağıtılacağına olduğu gibi, herhangi bir kişinin de hatalı bir faaliyette bulunmayacağını açıklar (Davidson, 1980: 159). Bu bakımdan, Neo-klasik yaklaşımın rasyonel olan bireyi, gelecekte ortaya çıkabilecek bütün olayları tahmin edebilecek ya da olasılık dağılımıyla, olası bütün alternatifleri gösterebilecektir (Lavoie, 1992: 11).

Post Keynesyenler, insanları mekanik bir varlık olarak gören Neo-klasik yaklaşımı şiddetli bir biçimde eleştirmişlerdir. Post Keynesyenlere göre, belirsizliğin var olduğu dünyada ekonomik birimlerin davranışlarının altında yatan rasyonellik düşüncesi önemli olmasına rağmen, Neo-klasiklerin ortaya koyduğu aşırı rasyonellik yaklaşımı ise yersizdir. Burada Post Keynesyenlerin ortaya koyduğu sınırlandırılmış rasyonellik nosyonu ön plana çıkmaktadır. Post Keynesyenlere göre, rasyonellik temel olarak geleceğin bilinmezliğinden dolayı sınırlandırılmıştır. Sınırlandırılmış rasyonellik anlayışı, Neo-klasik yaklaşımdaki ekonomik birimlerin verdiği kararların optimizasyon yoluyla biçimlendirilmesine karşı çıkar. Bilginin sınırlı olması, içinde yaşadığımız dünyada belirsizliğin var olması ve ekonomik birimlerin sınırlanmış bilişimsel yetenekleri optimizasyon davranışını zayıflatmaktadır (Drakopoulos,

1999: 887). Post Keynesyenlere göre, bireyler kararlarının çoğunu pratikteki uygulamaları, gelenekleri ve alışkanlıkları dikkate alarak verirler.

Post Keynesyenler, belirsizlik ve risk kavramları ile ilgili olarak da açıklamalar yapmışlardır. Marc Lavoie belirlilik durumunu, her bir seçimin benzer biçimde değeri bilinen bir sonuca doğru gitmesi olarak ifade etmiştir. Lavoie burada riski, her bir seçimin değeri bilinen olası bir sonuçlar kümesine gitmesi ve her bir sonucun belirli bir olasılıkla ilişkilendirilmesi durumu olarak açıklamıştır. Belirsizliği ise, bir sonucun olasılığının, değerinin bilinmediği ve bir seçimden ortaya çıkabilecek sonuçların da bilinmediği durum olarak izah etmiştir (Lavoie, 1992: 43-44). Dolayısıyla risk, olasılık yardımıyla hesaplanabilir bir belirlilik durumuyla hafifletilebilirken; belirsizlik ise herhangi bir şekilde azaltılamaz (Davidson, 1994: 88).

2.3. Kurumların Önemi

Post Keynesyenler için ekonomik ve politik kurumlar gerçek dünyanın ekonomik sonuçları üzerinde önemli rol oynarlar. Genel denge teorisinin temel mantığı, kurumlara teorik olarak önemsizmiş gibi yaklaşır. Genel denge teorisine göre, bu kurumlar mal piyasasını ve finansal piyasaları da organize etmezler. Bu sebepten dolayı, kurumların belirli düzenlemelerin nihai sonuçları (örneğin genel denge pozisyonunda) üzerinde hiçbir etkisi olmadığı görüşünde mutabıktırlar. (Davidson, 1980: 162). Diğer yandan, geleceğin belirsiz olduğu ve olayların zaman içinde yer aldığı gerçek bir dünyada, ekonomik ve politik kurumlar, hem etkilidirler hem de ekonomik sonuçların belirlenmesinde rol oynarlar. Ekonomi tarihsel zaman açısından incelendiğinde, ekonomik grupların idare ettiği kurumsal çerçevenin önemi ortaya çıkmaktadır. Belki de bu kurumların en önemlisi büyük anonim şirketler veya mega şirket (megacorp) olarak adlandırılan çok büyük işletmelerdir (Arestis, 1992: 89).

Post Keynesyenler, belirsizliğin olduğu bir dünyada geleceğe ilişkin ekonomik sorunların üstesinden gelirken nasıl politikalar geliştirilmesi konusunda kurumlara büyük önem vermektedirler. Onlara göre, finansal piyasalardaki spekülasyon faaliyetleri sınırlayan kurallar ve düzenlemeler sağlayan kurumlar oluşturulmalıdır. Ayrıca, önemli efektif talep eksikliğinin olduğu durumlarda, bunu gidermek için kamu otoritesi ve özel teşebbüsün birleşiminden oluşan üretken harcamaları geliştiren veya destekleyen kurumsal düzenlemeler olmalıdır (Davidson, 2003: 262).

Gelirin ve gücün dağılımı, özellikle de enflasyon sorunu, Post Keynesyenlerin temel ilgi alanlarından biridir. Post Keynesyenlere göre, geleceğe ilişkin belirsizliğin var olduğu bir dünyada enflasyon, reel gelirin zayıf gruplardan daha güçlülere doğru yeniden dağılımını sağlamaktadır. Bu durum, güçlü politik ve ekonomik güçlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Böyle bir enflasyon, organize olmuş gruplar arasında bir mücadelenin olduğuna ilişkin bir belirtidir. Bu grupların her biri, milli gelirden veya dünya gelirden kendileri için elde edilebilir en büyük payı alma çabasıdadırlar. Post Keynesyenler, bütün fiyatların eninde sonunda birilerinin geliri olacağı düşüncesinin önemini vurgulamaktadırlar. Davidson'a göre, örneğin, OPEC'in fiyat artırımı, benzin kartelinin tüketicilerden reel gelirlerinin bir kısmını zorla almasıdır. Bu OPEC'in piyasa gücü olduğunu göstermektedir. Eğer, dünya ülkeleri, OPEC kartelini parçalayamazlarsa, gelirlerinin bir kısmından OPEC'e vermek üzere vazgeçmelidirler (Davidson, 1980: 162-163). Dolayısıyla, gerçek dünyada, işleyen ekonomik ve politik sistem içinde bazı kurumlar bu sistemlerin işlemede önemli roller oynamaktadırlar ve sistemi etkileyerek kendi gelirlerini ve diğerlerinin gelirlerini etkilemektedirler. Dolayısıyla, böyle kurumların mevcut olduğu bir dünyada yapılan iktisadi analizlerin de mevcut kurumsal gelişmeleri göz ardı etmesi gerçekçi olmayan sonuçların ortaya çıkmasını doğurabilir.

3. POST KEYNESYEN METODOLOJİ

Metodoloji, bilimsel yöntem çalışmasıdır. Dar anlamıyla, teknik çalışma olarak da adlandırılır. Burada kullanılan daha geniş anlamıyla, paradigmaya karşılık gelmektedir. Paradigma, bir disipline uyarlanmış bir yaklaşımdır. Paradigma, temel prensiplerle ilgili ortak varsayımları içermektedir. Bu nedenle toplum içindeki bilimsel faaliyet, var olan temel teorik çerçeve ya da metodoloji ışığında sorun çözme ekseninde dönmektedir. Dolayısıyla, paradigma sadece teknik prosedürleri içermez, aynı zamanda sorulan soruların çeşidini, objektif gerçeğin anlaşıldığı yolu ve genel olarak kabul edilen analiz metodunu açıklayan bir dünya görüşüdür (Dow, 1991: 181).

Metodoloji, rekabet eden teoriler arasında, analiz metotlarının seçimiyle ilgilenmektedir. Her bir düşünce okulu, kendi metodolojisini biçimlendirmekte ve düşünce okullarının içinde metodolojisini ayrıntılı bir şekilde oluşturmaktadır. Neo-klasik ekonomistler için analiz metodu matematiksel biçimdir. Matematiksel biçim, tercih edilen bir yöntemdir. Çünkü analiz edilen şeyi açık ve kesin kılar. Bunun yanında, teorilerin kolayca karşılaştırılmasına olanak sağlar. Neo-klasikler, teoriler içinde en iyi tahminde bulunanı seçerler. Neo-klasik ekonomistlere göre, Milton Friedman'ın da ifade ettiği gibi, iyi teoriler iyi tahminler yapar ve kabul edilirler. Diğer teoriler ise, kötü teorilerdir (Dow, 2001: 11).

Metodolojiye bu bakış açısının bir sakıncası vardır. O da, diğer alternatif düşünce okullarının fikirlerini göz ardı etmesidir. Dolayısıyla, Neo-klasik çerçeve dışında gelişen metodolojiler, Neo-klasik ölçüt tarafından başarısız bulunmaktadır. Post Keynesyen metodoloji, ekonomiye yaklaşımın doğru bir şekilde olması ihtiyacını gütmektedir. Bu açıdan, Post Keynesyen metodoloji, ekonominin nasıl çalıştığının daha iyi anlaşılması amacını benimsemektedir. Post Keynesyenler için metodoloji sadece modellerin nasıl seçildiği bir konu değil, aynı zamanda, ampirik değerlendirmeyle ne anlama geldiğini ve gerçek dünyanın nasıl açıklandığını tartışan bir konudur (Dow, 2001: 11). Bunların yanında, Post Keynesyen metodoloji, Ortodoks ekonomi yaklaşımını eleştirmede bir temel oluşturmakta ve bu açıdan da Post Keynesyen ekonomi anlayışının sınırlarını çizmektedir.

3.1. Post Keynesyen Metodolojinin Genel İlkeleri

Post Keynesyen ekonomi düşüncesi, kıt kaynakların sınırlı ihtiyaçlara nasıl tahsis edileceğinden ziyade, gerçek ekonomik sistemin üretim ve dağıtımla oluşan toplumsal artığı zaman boyutunda nasıl genişletebileceği sorunsalı üzerinde durmaktadır. Bu genişleme düzeyi eşit bir şekilde değildir ve doğal bir yapıya sahip olan ekonomik sistemleri tahmin edilemez bir şekilde değiştirebilir. Bu nedenle de, ekonomik süreçler düzensiz olarak görülebilir. Açıkçası, Post Keynesyen analiz, Neo-klasik denge çözümlerine alternatif olarak dengenin olmadığı bir ekonomi ile ilgilenmektedir (Arestis, 1992: 90). Post Keynesyen analiz, ekonomiyi toplumsal bilimlerin bir parçası olarak görür ve gruplar şeklinde organize olan insanların ihtiyaçlarını karşılamaları ile ilgilenmektedir. Bu grupların, geçmişin değiştirilemez ve geleceğin ise belirsiz ve bilinemez olduğu tarihsel zamandaki davranışları, Post Keynesyen analizin üzerinde durduğu konudur.

Post Keynesyen metodolojinin ergodik olmayan bu yapısı, Neo-klasik metodolojinin ergodik yapısından farklılaşmaktadır. Zira ergodik sistemde, geçmiş ve içinde bulunulan zamana ilişkin sonuçlar, olasılık analizi yardımıyla, sürekli olarak gelecekte ortaya çıkacak olaylara dair güvenilir tahminler sunabilir. Böylece, zaman serileri kullanılarak, gelecek dönemdeki sonuçlara dair bilgiler ortalama olarak ifade edilebilir. Burada, gelecek, sadece geçmişin istatistiksel bir yansımasıdır (Davidson, 1994: 89-90). Dolayısıyla, ergodik sistemde olasılık, belirsizliğin değil, bilginin olduğu bir durumdur. Ergodik olmayan bir sistemde, gelecek belirsizdir ve bu nedenle de istatistiksel olarak geçmişin verisiyle tam olarak hesaplanamaz.

Ergodik bir sistemde, karar vericilerin yönettiği ve birimlerin bu gerçeği anlayabildiği dışsal bir ekonomik gerçeğin var olduğu varsayılmaktadır. Bu dışsal ekonomik gerçek, değiştirilebilir bir nitelik taşımamaktadır. Bu nedenle, bütün gelecek hareketleri ve değişiklikleri, sistemin temel parametreleri tarafından önceden belirtilmiştir ve insan hareketleri tarafından değiştirilemezdir. Bu nedenle de, birimlerin uzun dönem ekonomik geleceği değiştirilemez. Gerçekten de, ergodiklik şu nosyonu kapsamaktadır: Geçmiş, şimdi ve geleceğin gerçekleri, hem stokastik hem de stokastik olmayan sistemlerde önceden belirtilir (Arestis, 1997: 36).

Gerçek dünyada, bazı ekonomik süreçler ergodik değildir. Ergodik olmayan bir sistemde, dışsal ekonomik gerçek belirsizdir ve bu nedenle de değiştirilebilir ve yaratılabilir. Geleceğin sonuçları ile ilgili olan belirsizlik, hem kısa hem de uzun dönemde mevcuttur. Birimlerin ellerinde geçmişin ve şimdinin sonuçları ile ilgili yeterli bilgi olsa bile, bu geleceği tahmin etmek için güvenilir bir esas teşkil etmeyecektir. Fakat gelecek; bireyler, gruplar ve hükümet hareketleri tarafından devamlı suretle değiştirilebilecektir (Arestis, 1997: 36). Eğer insanlar ekonomik çevrenin belirsiz olduğuna (ergodik olmadığına) inanırlarsa, geçmişin ve şimdinin piyasa sinyallerine tam olarak güvenmemek onlar için daha uygun olacaktır. Dolayısıyla, gelecek belirsiz olduğu için istatistiksel olarak geçmişin verileriyle tam anlamıyla hesaplanamaz. Belirsizlik durumunda, insanlar geleceğin ne getireceği hakkında bir ipucuna sahip olmadıklarının farkına varabileceklerdir. Bu durumda da, girişimciler, pozitif yatırım hareketleri için Keynes'in belirttiği gibi, kendi içgüdülerini dinleyebileceklerdir (Davidson, 1994: 90-91).

Post Keynesyen ekonomi, ekonomik süreçlere Neo-klasiklerin atomistik yapısının tersine organik açıdan bakmıştır. Atomizm, ekonomik yapının tüm unsurlarını ayırılabilir ve değişmez olarak ifade eder. Diğer bir ifadeyle, en küçük oluşturulmuş yapısına kadar (örneğin, bireylerin davranışına kadar) her şey indirgenmeye uyumludur. Neo-klasik birey, memnuniyeti maksimize eden, derdi minimize eden mekanik bir ekonomik adamdır. Bunun tersine ekonomik sürece organik bakışa göre, insan doğası gereği ve bireysel davranış açısından daha karmaşıktır ve bireyler atomistik varlıklardan ziyade sosyal varlıklar olarak görülür. Özellikle bireysel davranışlar, toplumsal veya grup düzeyinde belirlenen alışkanlıklara ve adetlere uymaktadır. Bu şekilde, örneğin, yatırımcılar, içgüdüleri tarafından oluşan beklentilerinden veya ilişki içinde oldukları insanların genel görüşlerinden etkilenmektedirler. Temel olarak, bireysel motivasyon, ne sadece kişisel çıkarla ne de mekanik davranışla nitelendirilebilir. Beklentilerin oluşması açısından grup bağlantılarının istikrarı sağlamada önemli bir yeri vardır. Daha genel olarak ifade edilirse, organik yaklaşım aksiyomatik değildir. (Dow, 1991: 184-185).

Post Keynesyenler ekonomiyi, dinamik alt sistemlerin modelleştirilmiş bir grubu olarak görür. Her bir sistem diğer bütün alt sistemlerle ilişki halindedir; onları etkilemekte veya onlardan etkilenmektedir (Arestis, 1992: 90). Bu açıdan ekonomik sistem, her birinin kendine özgü dinamikleri olan toplumsal sistemlerin bir parçasıdır. Post Keynesyen ekonomi burada açık sistemler yaklaşımını benimsemiştir. Bu görüş Sheila Dow tarafından vurgulanmıştır. Dow, karmaşık gerçeği esasen açık ve yapısal sistem içinde bir kavram olarak ortaya koymaya çalışmıştır. Dow, ekonomik olayların incelenmesinin, birtakım varsayımları ve analiz modlarını gerektirebileceğini ve böylece de aynı olayı anlamak için geçerliliği aynı düzeyde olan birkaç yaklaşımın gerekebileceğini ifade etmiştir (Arestis, 1997: 37). Burada ifade edilen; tek bir biçimsel metoda güvenmektense, bir dizi metotlar uygulamanın daha gerçekçi sonuçlar vereceğidir.

Post Keynesyen teori bütün olarak açık bir teorik sistem meydana getirmiştir. Neo-klasiklerin aksiyomlara dayanan yaklaşımı, eşanlı bir eşitlikler sistemi olarak kapalı bir sisteme uygundur. Bu ise, “iki farklı gelir vergisi uygulanması durumunda çıktının ne olacağının kıyaslanması” gibi karşılaştırmalı statik sorulara deterministik yanıtlar verilmesine izin vermektedir. Eşitlik sistemi, zaman boyunca ortaya çıkan bir süreç hakkında hiçbir bilgi içermez.

Öte yandan, Post Keynesyenler ise, süreçleri önemsemektedirler. Bu nedenle Post Keynesyenler, mutlak tahminlerde bulunmak yerine, süreçleri dikkate alarak, eğilimleri ve olası olaylar zincirine ilişkin tahminde bulunmakla ilgilenirler (Dow, 1991: 185). Açık bir sistemde kişilerin, konuya ilişkin bütün değişkenleri bilmesi mümkün değildir. Böyle bir sistemde, kurumsal yapıları ve gelenekleriyle toplumsal yapı gelişir ve insanlar beklenmedik olaylarla karşılaşabilirler (Dow, 2001: 16).

Post Keynesyen metodolojinin önemli özelliğinden biri de düalizmin yokluğudur. Sözlük tanımında düalizm, ikili yapı anlamına gelmektedir. Burada, birbirinden çok farklı iki olayın aynı anda yan yana bulunması ifade edilmektedir (Seyidoğlu, 1999: 99). Diğer bir ifadeyle, ekonomide aynı anda var olan iki farklı kesime dikkati çekmeye çalışan bu bakış açısı, kesimlerin birbirinden kopuk olduğunu ve bazen de birbirlerinin karşısı olduğunu öngörür. Düalizm, Neo-klasik iktisadın biçimsel ifadesi içinde uygulanan klasik mantığın temel bir özelliğidir. Bu açıdan, toplumu ve toplumsal değişmeyi basitleştirerek ve kolayca kaçarak anlamaya çalışan bir şemadır (Ayata, 1987: 12-13).

Tarihsel süreçlerin gelişimsel doğası, sürprizlere açıktır ve bu nedenle bütün olasılıkları herhangi bir tanımda veya tahminde kategorik olarak içermek mümkün değildir. Bunun yanında, ekonomik olaylar nadiren kategorilere ayrılabilir. Örneğin, davranışları tam rasyonel veya tam rasyonel olmayan şeklinde tanımlamak; kanıtları bilinen veya bilinmeyen şeklinde kategorize etmek kullanışlı bir yöntem değildir. Gerçeği kolaylaştırmak için teori yaparken kategorilere ayırmak yararlı olabilir. Fakat bu kategorilerin anlamlarını sabit hale getirmek faydalı değildir. Örneğin bir ifadeye rasyonelliğin ne olduğunu tanımlamak, diğer ifadeye ise irrasyonelliğin ne olduğunu tanımlamak çok faydalı olabilir. Bunun yanında, rekabetçi piyasalar ifadesinin farklı tarihsel ifadelerde farklı anlamlarda alındığı görülebilir veya Post Keynesyen ekonomi içinde denge kavramı, farklı amaçlar için farklı anlamlarla verilebilir (Dow, 1991: 183).

Düalizmi kabul etmeyen Post Keynesyen teorinin iki önemli özelliği dikkat çekmektedir. Post Keynesyenler, mevcut birçok çalışmanın, pozitif ekonominin ne olduğu ve normatif ekonominin ne olması gerektiği şeklindeki analizler arasında ikili bir ayırım çizmelerine karşıdır. Bunun yanında, Post Keynesyenler, mikro ve makro ayırımı yapılmasının da karşısındadırlar. Eğer iki analiz seviyeleri gerçekte bir ayırımı yansıtıyorsa, tabii ki bu mantıklı olacaktır. Fakat insan doğası hem toplumsal hem de bireysel olarak öngörülmekte ise, o halde makro ve mikro seviyelerdeki analizler temelde ayrılmaz bir şekilde birbiriyle ilişkilidir (Dow, 1991: 184).

3.2. Eleştirisel Realizm

Eleştirisel realizmin temel ilkeleri, Roy Bhaskar'ın doğal bilimlerle ilgili geliştirdiği “deneyötesi realizm” ve sosyal bilimlerle ilgili geliştirdiği “eleştirisel naturalizm” felsefeleriyle oluşturulmuştur (Brown, 2003: 82-83). Bhaskar'ın bu iki felsefi görüşünden yararlanarak, eleştirisel realizm görüşü ortaya çıkarılmıştır. Ekonomide eleştirisel realizm görüşü, 1980'li yıllarda Tony Lawson ve onu izleyen bir grup Cambridge iktisatçısı tarafından ortaya konulmuştur. Lawson'un amacı, hem temel Neo-klasik ekonomiyi eleştirmek hem de alternatif bir ekonomik metodoloji sağlamaktır. Lawson, Neo-klasik ekonominin temel yapısında olan “ne zaman olay X olsa, daha sonra olay Y olur” yöntemini eleştirmiştir ve bunun durumu stokastikleştireceğini; bu durumda ortalama olarak, olay Y'nin olay X'i takip edeceğini ifade etmiştir (Lawson, 1997: 69). Bu ilişkinin olduğu sistem kapalı bir sistemdir. Kapalı sistemde, olaylar sürekli olarak aynı şekilde birbirinin ardı sıra oluşur ve bu oluşan olay birimlerine de benzer şekilde yaklaşılır.

Neo-Klasik ekonominin tersine, Post Keynesyen eleştirisel realistlere göre, Post Keynesyen ekonomi metodolojisi açık ve yapısal sistemlerle ilgilenen eleştirisel gerçekçidir. Yapısal sistem, gerçek olayı üreten ve bu olayın altında yatan gerçek yapıyı, mekanizmayı ve

eğilimleri içeren bir sistemdir. Sosyal bilimler esasen, sosyal olayın temelini oluşturan derin sosyal yapılar ve birimleri ile ilgilenmektedir. Açık bir sistemde, gerçek olaylar birçok mekanizma tarafından belirlenir, kapalı sistemdeki gibi belirli varsayımlar ve aksiyomlar tarafından oluşturulmaz (Arestis, 1997: 47). Açık bir sistemde, Neo-klasik ekonominin tersine, oluşan gerçek olaylar devamlı suretle aynı şekilde meydana gelmez.

Eleştirel realizme göre, bir ekonomik olayın özündeki ve derinliğindeki temel gerçek yapılar insanoğlu tarafından nadiren gözlemlenebilir. Bundan dolayı, gerçek değişkendir ve geçmiş verilerden yararlanarak yapılan ampirik düzenlemeler geleceğin sonuçlarını ortaya koymada garanti sağlamaz (King, 2002: 199). Neo-klasiklerin aksiyomlara dayanan analizlerinin tersine, eleştirel realistler için, içinde bulunan duruma göre yapılan spesifik analizler gerçeği yansıtmaya açısından gerçek dünya ekonomisi için daha uygundur. Bunun yanında, Neo-klasik ekonomistler, belirli olayları, diğer olayları kontrol etmek için sabitlerken; eleştirel realistler, yapıları, fırsatları genişletmek için dönüştürmeyi ve insan potansiyelini ortaya çıkarmayı hedefler (Arestis, 1997: 48).

Eleştirel realistler, açıklamalar yaparken ve sonuç çıkarırken ne tündengelelim metodunu ne de tümevarım metodunu kullanır. Kullandıkları, açıklamanın temelini ifade eden bir yöntemdir. Eleştirel realizm, bu yöntemi, açık (veya belli) olayların olası nedenlerinden bir sonuç çıkarmaya çalışmak için kullanır. Böylece, nedensel süreci inceleyen bu yöntem, yüzeysel olaydan daha derin bir bölgeye doğru, niteliksel kaymayı ifade eden bir açıklama gerektirir (Downward, 1999: 12-13). Diğer bir ifadeyle, yüzeysel olaylardan bazı derin nedenlere doğru bir bağlantı arar. Bu yöntem, verilen olayla ilgili olarak, altında yatan ilişkileri, yapıları, koşulları ve mekanizmaları analiz etmek için daha derin bir açıklama gerekliliğini ortaya koyan, olayı işaret eden bir biçimlendirilmiş gerçekler kümesinden hareket eder. (Arestis, 1997: 49).

Eleştirel realizm, heterodoks ekonomistler tarafından, özellikle de Post Keynesyenler içinde kabul görmüştür. Tabii ki bütün Post Keynesyenler için bu geçerli değildir. Fakat Post Keynesyen ekonominin önemli temsilcilerinden Philip Arestis, Post Keynesyen ekonomiyi eleştirel realist olarak belirtmiştir. Ayrıca, Sheila Dow kendi metodoloji anlayışının eleştirel realizme büyük ölçüde uyumlu olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında, Paul Davidson'a göre ise eleştirel realizm, kullanılması zor sözcükler içerse de, birçok önemli karar için gelecek ergodik olmadığından eleştirel realizm Post Keynesyen görüş ile tutarlıdır (Davidson, 2003: 262).

Sonuç olarak, eleştirel realizm, Ortodoks ekonomiyi eleştirme çabası içinde olan Post Keynesyenler içinde bir kısım iktisatçının kabul ettiği ve ekonomide meydana gelen olayları nedenleri ve yapısıyla birlikte derinlemesine incelenmesini savunan bir görüştür. Bu görüşün, matematiksel ifadeler ve ekonometrik çalışmalar üzerine olan fikirleri ise Post Keynesyen ekonomi içinde çeşitli görüş farklılıklarına neden olmuştur.

3.3. Post Keynesyen Ekonomide Matematiğin ve Ekonometrinin Yeri

Keynes, matematiğin ekonomide aşırı kullanımına sıcak bakmamıştır. Keynes, matematiği yalnızca bir ifade aracı olarak görmüş, üretken bir araç olarak görmemiştir (Carabelli ve Cedrini, 2017: 368). Matematiksel sembollerin kullanımının gerçek dünyadaki karmaşık ilişkiler üzerine bakış açısını sınırlayacağını ifade etmiştir. Ona göre asıl araç düşüncedir. Bu bakımdan da Keynes, daha çok felsefi argümanları kullanmıştır. Eleştirel realistlerin başını çeken Tony Lawson'a göre, matematiksel biçimin ekonomide kullanılması *ceteris paribus*'a verilen desteğin tartışılmasını önemli ölçüde kısıtlamaktadır.

Post Keynesyen ekonomi içindeki diğer görüşteki iktisatçılara göre ise, matematiğin, ekonomik analizin bir aracı olarak varsayımlardan sonuca doğru hareket edildiğinde kullanılması

yararlı olacaktır. Harcourt, Post Keynesyen ekonomide matematiğin kullanımının çoğunlukla destek gördüğünü ifade etmiştir. Harcourt'a göre, "matematik iyi bir uşak olabilir; fakat kötü bir patron"dur" (Arestis, 1997: 50).

Matematiğin kullanımıyla ilgili olumlu görüşlere sahip Post Keynesyenlere göre, matematik gibi ekonometri de, araç olarak önemsenmelidir. 1980'lerde Alfred Eichner, çeşitli ekonomistlerle yaptığı çalışmalarda, Amerikan Ekonomisini kısa dönem Post Keynesyen modeli kullanarak analiz ederek tahminler yapmıştır. Benzer çalışmalar, İngiltere için Cambridge Ekonomik Politika Grubu tarafından 1970'li ve 1980'li yıllarda yapılmıştır. Bu çalışmalarda yapısal bir model kullanılarak ekonominin niteliksel ve kurumsal özellikleri ifade edilmiştir (Arestis, 1997: 49).

Post Keynesyen ekonomistler içinde, matematiğin ve ekonometrik analiz yönteminin kullanımı üzerine bir birliktelik yoktur. Hatta aynı felsefi görüşü savunanlar arasında bile bu birliktelik yoktur. Lawson gibi bazı eleştirel realistler, olayların altındaki süreçlerin ve kısmi düzenlemelerin olacağını, fakat tahmin edilebilir olay düzenlemelerinin olamayacağını ifade ederler ve bu nedenlerle, ekonometrinin doğal olarak sorun teşkil edeceğini söylerler (Downward, 2003: 97). Buna karşın, Post Keynesyen ekonominin bir eleştirel realist olduğunu ifade eden Arestis'de bu olumsuzluk mevcut değildir. Ayrıca, Cambridge kökenli olmayan eleştirel realistler de, Cambridge kökenlilerin aksine, eleştirel realizmin matematik ve ekonometriyle uyumlu olduğunu ifade etmektedirler. Gerçekten de, günümüzde Post Keynesyenlerin çalışmalarını yayınladıkları *Journal of Post Keynesian Economics* adlı dergiye bakıldığında da birçok çalışmada matematiğin ve ekonometrik analizlerin kullanıldığı açıkça görülmektedir. Fakat yine de, geniş bir perspektife sahip olan Post Keynesyen ekonomi içinde bu konularla ilgili tam bir fikir birliğinin olduğunu söylemek güçtür.

4. SONUÇ

Post Keynesyen ekonomi, temelde Keynes ve Kalecki'nin ekseninde ana akım ekonomi anlayışına karşı alternatif bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, gelişen metodolojik yapısıyla pozitif bir düşünce okulu olarak ilerlemeye devam etmektedir.

Bu çalışmada, Post Keynesyen ekonominin metodolojik yapısı ortaya konulmuştur. Post Keynesyenler, belirsizliğin varlığı altında gerçek dünya sorunlarıyla ilgilenerek, ekonominin nasıl işlediğini ve nasıl işleme gerektiğini açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle, Post Keynesyen ekonominin en önemli özelliklerinden biri gerçekçiliktir. Belirsizliğin hâkim olduğu gerçek dünyada ekonomik olayları açıklamak ve ekonomik birimlere kılavuzluk etmek için yapılan açıklamaların da gerçekler ile uyumlu olması gerekir. Post Keynesyen ekonominin bu özelliği, tarihsel sürece önem verilmesinin bir sonucudur. Post Keynesyenler, tarihsel zaman dikkate alındığında, belirsizliğin hüküm sürdüğü dünyada beklentilerin ve oluşturulacak çeşitli kurumların da son derece önemli olduğunu ifade etmektedirler.

Post Keynesyen analiz, ekonomiyi toplumsal bilimlerin bir parçası olarak görür ve gruplar şeklinde organize olan insanların ihtiyaçlarını karşılamaları ile ilgilenmektedir. Post Keynesyen ekonomi, ekonomik süreçlere Neo-klasiklerin atomistik yapısının aksine, organik açıdan bakmaktadır. Post Keynesyenlere göre, insan doğası gereği ve bireysel davranış açısından karmaşıktır ve bireyler atomistik varlıklardan ziyade sosyal varlıklardır. İnsanların oluşturduğu bu grupların, geçmişin değiştirilemez ve geleceğin ise belirsiz olduğu tarihsel zamandaki davranışları, analizin üzerinde durduğu konudur. Post Keynesyen metodolojinin bu ergodik olmayan yapısı, Neo-klasik metodolojinin ergodik yapısından farklılığını ortaya koymaktadır.

Post Keynesyen ekonomi Sheila Dow tarafından vurgulanan açık sistemler yaklaşımını benimsemiştir. Dow, karmaşık gerçeği esasen açık ve yapısal sistem içinde bir kavram olarak

ortaya koymaya çalışmıştır. Post Keynesyen metodolojinin, Neo-klasik yaklaşımın tersine, önemli özelliklerinden biri de düalizmin yokluğudur. Tarihsel süreçlerin gelişimsel yapısı sürprizlere açıktır ve bu nedenle bütün olasılıkları herhangi bir tanımda veya tahminde kategorik olarak sunmak mümkün değildir. Post Keynesyen eleştirel realistlere göre, Post Keynesyen ekonomi metodolojisi açık ve yapısal sistemlerle ilgilenen eleştirel gerçekçidir.

Bütün bu özellikleriyle Post Keynesyen ekonominin metodolojik yapısı, Neo-klasik ana akım iktisada karşı, tutarlı ve uygun bir yaklaşım olarak gelişimini sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

- Arestis, P. (1992). *The Post-Keynesian approach to economics: an alternative analysis of economic theory and policy*. Aldershot: Edward Elgar Publishing.
- Arestis, P. (1997). *Money, pricing, distribution and economic integration*. London: Macmillan Press.
- Ayata, S. (1987). *Kapitalizm ve küçük üreticilik: Türkiye'deki halı dokumacılığı*. Ankara: Yurt Yayınları.
- Brown, A. (2003). Critical realism. In J. E. King (Eds.), *The Elgar companion to Post Keynesian economics*. Edward Cheltenham: Elgar Publishing.
- Carabelli, A. M. & Cedrini, M. A. (2017). Keynes against Kalecki on economic method. *Journal of Post Keynesian Economics*, Vol. 40, No. 3.
- Davidson, P. (1980). Post Keynesian economics: solving the crisis in economic theory. *The Public Interest*, Special Edition.
- Davidson, P. (1994). *Post Keynesian macroeconomic theory: a foundation for successful economic policies for the twenty-first century*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Davidson, P. (2003). Setting the record straight on a history of Post Keynesian economics. *Journal of Post Keynesian Economics*, Vol. 26, No. 2.
- Dow, S. (1991). The Post-Keynesian school. In D. Mair & A. G. Miller (Eds.), *A modern guide to macroeconomic thought*, Aldershot: Edward Elgar Publishing.
- Dow, S. (2001). The Post Keynesian methodology. In R. Holt & S. Pressman (Eds.), *A new guide to Post Keynesian economics*, London: Routledge.
- Downward, P. (1999). *Pricing theory in Post Keynesian economics*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Downward, P. (2003). Econometrics. In J. E. King (Eds.), *The Elgar companion to Post Keynesian economics*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Drakopoulos, S. A. (1999). Post-Keynesian choice theory. In P. A. O'Hara (Eds.), *Encyclopedia of political economy*, Vol. 2, London: Routledge.
- Gerrard, B. (1996). Competing schools of thought in macroeconomics-an ever-emerging consensus. *Journal of Economic Studies*, Vol. 23, No. 1.
- Hart, N. & Kriesler, P. (2014). Keynes, Kalecki, Sraffa: coherence?. *Australian School of Business Research Paper*, No. 2014 ECON 06.
- Hart, N. & Kriesler, P. (2015). Post-Keynesian economics: A user's guide. *The Australian Economic Review*, Vol. 48, No: 3.
- King, J. E. (2002). *A history of Post Keynesian economics since 1936*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- King, J. E. (2013). A brief introduction to Post Keynesian macroeconomics. *Wirtschaft und Gesellschaft*, 39. Jahrgang, Heft 4.
- Lavoie, M. (1992). *Foundations of Post-Keynesian economic analysis*. Aldershot: Edward Elgar Publishing.
- Lawson, T. (1997). *Economics and reality*. London: Routledge Publishing.
- Robinson, J. (1962). *Essays in the theory of economic growth*. London: Macmillan.
- Setterfield, M. (1995). Historical time and economic theory. *Review of Political Economy*, 7(1).

Seyidoğlu, H. (1999). İngilizce-Türkçe ekonomi ve işletmecilik terimleri açıklamalı sözlük. İstanbul: Güzem Can Yayınları.

Extended Summary

The Methodological Foundations of Post Keynesian Economics

Post Keynesian economics, which has emerged as a new approach to the economic analysis, evolves as an alternative approach to the economic policies of mainstream economic thought. However, with its evolving methodological and comprehensive structure, Post Keynesian economics continues to develop as an original positive school of thought. The main objective of Post Keynesian economics is to develop the economic paradigm introduced by John. M. Keynes and Michael Kalecki. At the same time, the Post Keynesians also aim to complete the endless Keynesian revolution. For this purpose, Post Keynesian economics deals with real economic problems in the real world where uncertainty prevails while analyzing the economy. Thus, Post Keynesians try to explain how the economy works and how it should operate.

The aim of this study is to present the fundamental propositions and methodological structure of the Post Keynesian economics, which is not fully known in the literature. Because the lack of sufficient studies in the literature on the methodological aspect of Post Keynesian economics, it is the main motivation of this article. In doing so, the methodological structure of Post Keynesian economics is compared with the methodological structure of the neoclassical economics. For that purpose, firstly, the main propositions of Post Keynesian economic thought are discussed.

Post Keynesians express the importance of historical time and expectations in real world in which uncertainty prevails. For Post Keynesians, economics is a historical time. Post Keynesians state the importance of time. According to them, real time is an asymmetric variable. This means that the past is known and the future is unknown. Since the past cannot be changed and the future is unknown, both the past and the future play an important roles in influencing the present. Therefore, according to the Post Keynesians, the historical process should not be ignored in order to not exclude the real world. Because of the fact that, the economic system moves from an unchangeable past to an uncertain and statistically unpredictable future implies that past and present market data cannot give enough accurate signals about the results of the future. Post Keynesians states that expectations play an important role in economic outcomes in an environment of uncertainty. Since uncertainty is unique to the world in which we live in, it is one of the cornerstones of Post-Keynesian analysis. In an uncertain world, economic decisions are constantly influenced by the expectations of decision-makers. These expectations are shaped by past experiences or knowledge of economic actors. The Post Keynesians have vigorously criticized the Neo-classical approach, which sees people as a mechanical beings. According to Post Keynesians, the extreme rationality approach put forward by the neoclassical economists in an uncertain world is irrelevant. In an uncertain environment, Post Keynesians attach great importance to institutions in how to develop policies while tackling future economic problems.

Another element underlying the paradigm of an economic school of thought is its methodological structure. Therefore, in the second part of the study, the methodological structure of the Post Keynesian economics is presented. The Post Keynesian methodology aims at a better understanding of how the economy works. Post Keynesian methodology is not only concerned with how models are selected. It also discusses what models mean and how the real world is explained. In addition, the Post Keynesian methodology provides a basis for criticizing the Orthodox approach and, in this respect, draws the boundaries of the Post Keynesian economics.

The Post Keynesian economics, as Philip Arestis points out, focuses on how the real economic system can expand the social surplus generated by production and distribution over time, rather than how scarce resources are allocated to limited needs. Post Keynesian analysis sees the economy as a part of social sciences and is concerned with meeting the needs of people organized in groups. The behavior of these groups in historical time, where the past cannot be

changed and the future unknown is the subject of Post Keynesian analysis. This non-ergodic structure of Post Keynesian methodology differs from the ergodic structure of neoclassical methodology. In an ergodic system, the future is merely a statistical reflection of the past. Thus, in the ergodic system, probability is not a state of uncertainty, but a state of knowledge. In a non-ergodic system, the future is uncertain and cannot be statistically calculated precisely by the data of the past. Even if the units have sufficient information about the results of the past and present, this will not be a reliable basis for predicting the future. However, the future can be constantly changed by individuals, groups and governments movements.

Post Keynesian economics look at the economic processes from an organic point of view, in contrast to the atomistic structure of the neoclassical economics. According to the Post Keynesians, individuals are social beings rather than atomistic beings. For example, investors are influenced by the expectations generated by their instincts or the general views of the people they are in contact with. For Post Keynesians, the economic system is part of social systems, each with its own dynamics. Post Keynesian economics has adopted here the open systems approach. According to this approach, rather than relying on a single formal method for examining economic events, the application of a series of methods would yield more realistic results. On the contrary, the neoclassical approach based on axioms is suitable for a closed system as a simultaneous system of equations. According to some Post Keynesians, Post Keynesian methodology is a critical realist who deals with open and structural systems. The structural system is a system that produces the real event and includes the underlying real structure, mechanism and trends. In an open system, unlike the neoclassical economics, the real events do not consistently occur in the same way. In addition to these features, another important feature of Post Keynesian methodology is the absence of dualism. Dualism is a fundamental feature of classical logic applied in the formal expression of neoclassical economics.

As a result, Post Keynesian economics, which emerged as an alternative approach to Orthodox economics, continues to develop as a positive school of thought with its developing methodological structure. In this context, this study reveals the methodological structure of the Post Keynesian economics. This study demonstrates that the methodological structure of the Post Keynesian economics is developing as a consistent and appropriate approach against to mainstream economics.